

En verksamhetskultur som stärker tryggheten – Whole school approach

Hanna Rönnblom
Caring Solutions

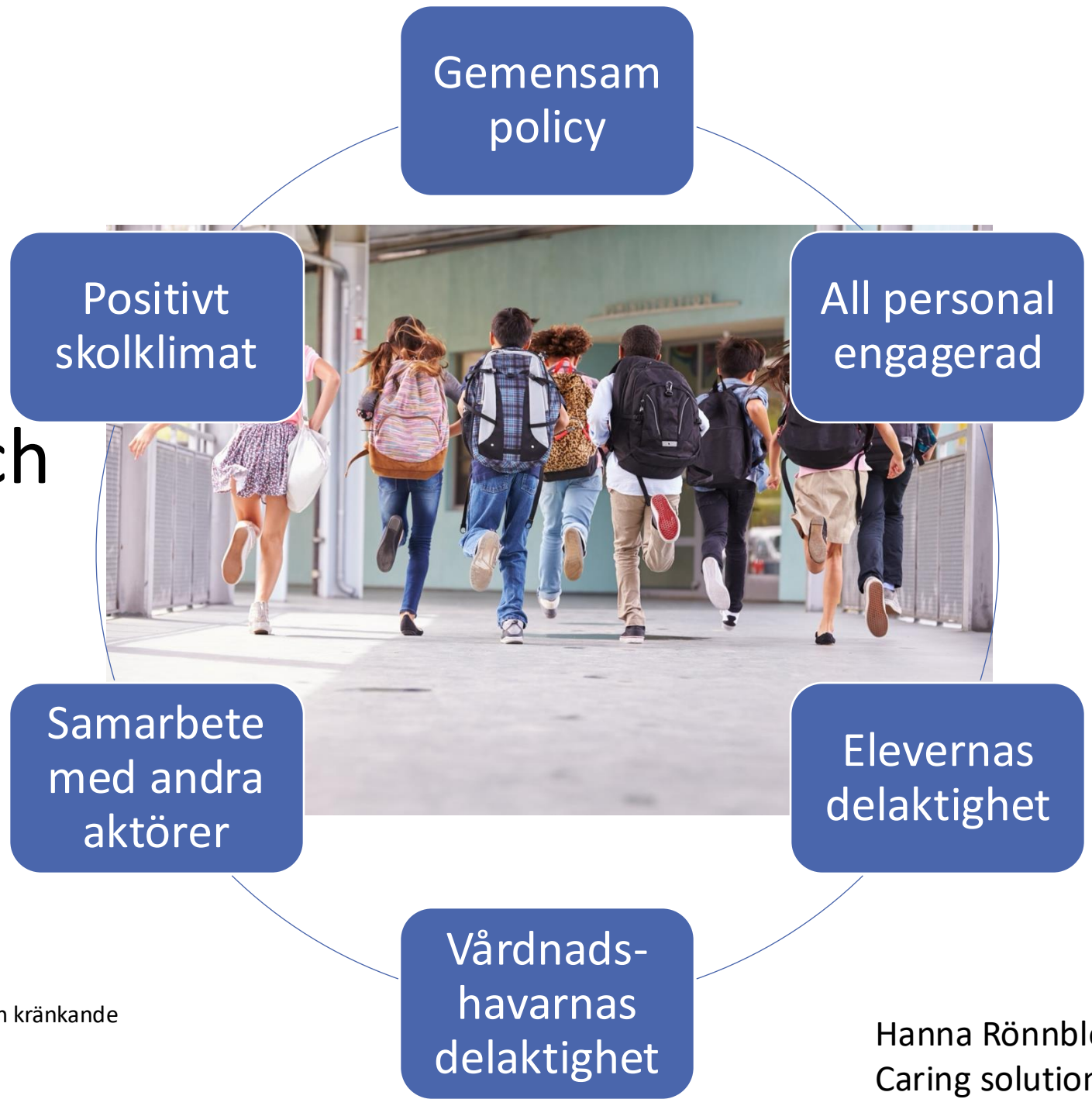
Whole school approach

- Ledningsgrupp
- Undervisningspersonal
- Annan personal (+ vikarier)
- Representater för elevvården
- Elever
- Vårdnadshavare
- Samarbetspartners

Gemensam vision och gemensamt ansvar

Whole school approach Hela skolan ansats

Whole school approach

”Som svar på hur man kan åstadkomma en mer djupgående förändring genom utbildning och skola, framför Wals (2020) och många andra nutida reformpedagoger, **idén om en så kallad helskolmodell (eng. whole school approach). Idén innebär att en hel institution eller skola tillsammans aktivt arbetar med förändringsarbete på alla plan i sin verksamhet.** Baserat på en vision om hopp, engageras således alla att bli aktörer och delta i ett gemensamt förändringsarbete, som leder till en mer hållbar framtid. I sådana helskolmodeller är ledarskapet inte bundet till positioner, roller eller till den formella hierarkin i skolan.”

Uljen & Smeds-Nylund (2021)

Lyckat antimobbningsarbete

Motverka mobbning och annan kränkande behandling
Med Gävlemodellen som exempel, 2022
Edelman S, m.fl.
Skolverket (2011). Utvärdering av metoder mot
mobbning, rapport 353. Stockholm: Fritzes.

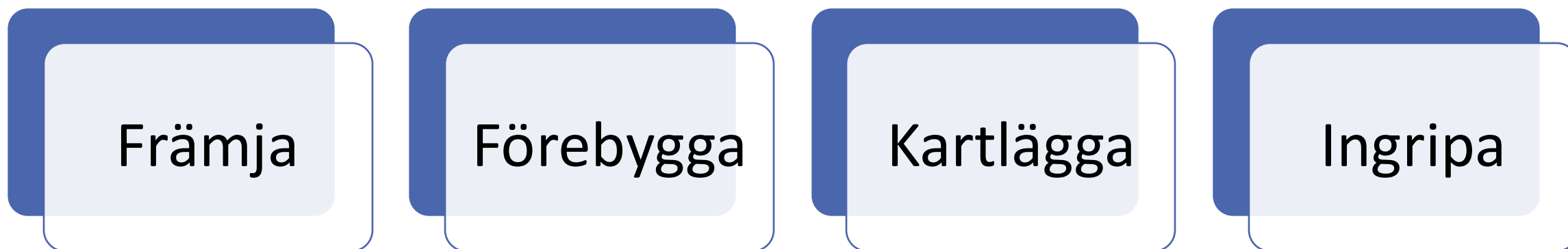
Systematik

Whole
school
approach

Positivt
skolklimat

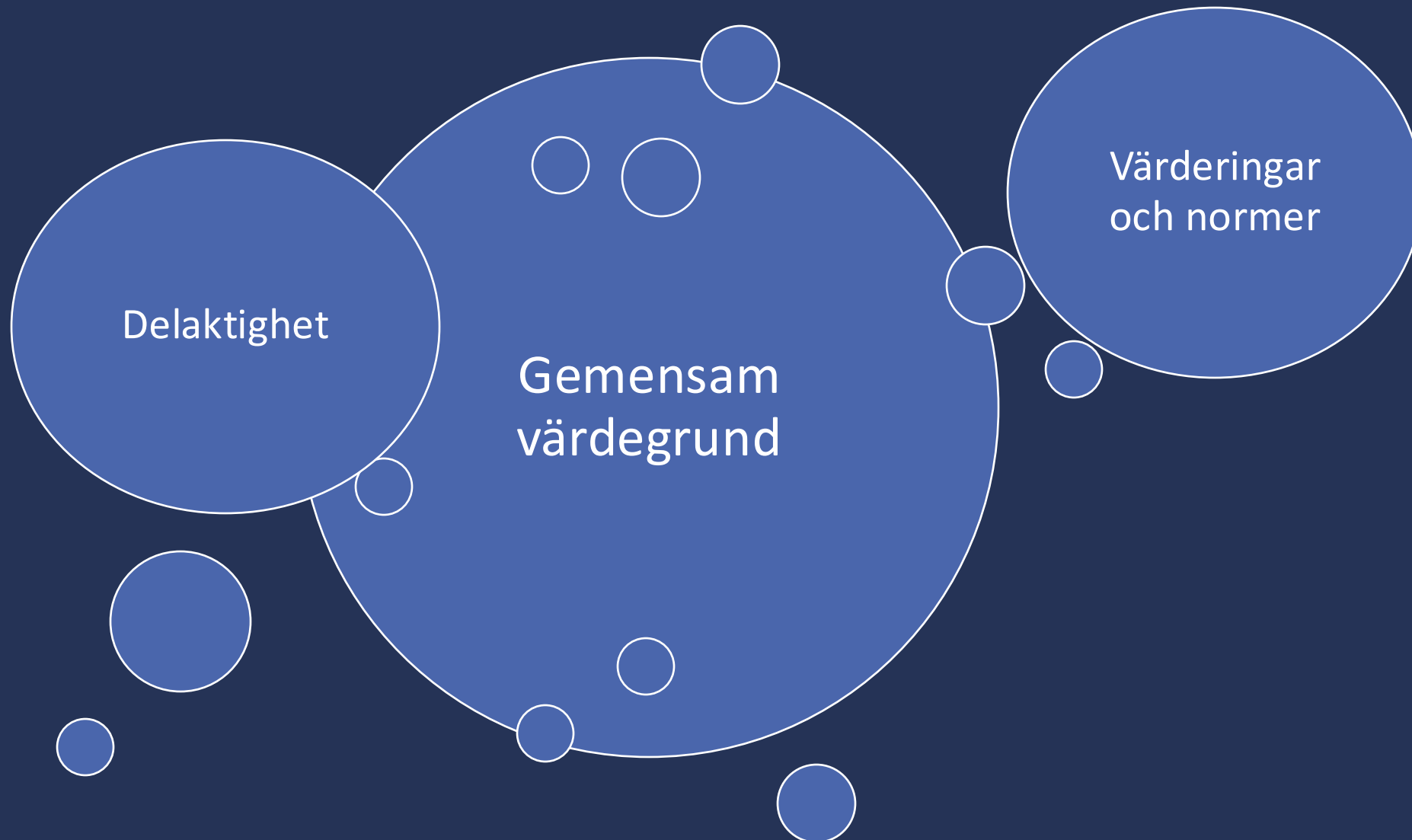
Delaktighet

Arbetet mot mobbning och våld

Systematiskt arbete

Främja en trygg verksamhetskultur

Lagar och läroplan

Värderingar

Pedagogik

Verksamhets-
kulturen

kunskap

kommunikation

känslor

värderingar

interaktion

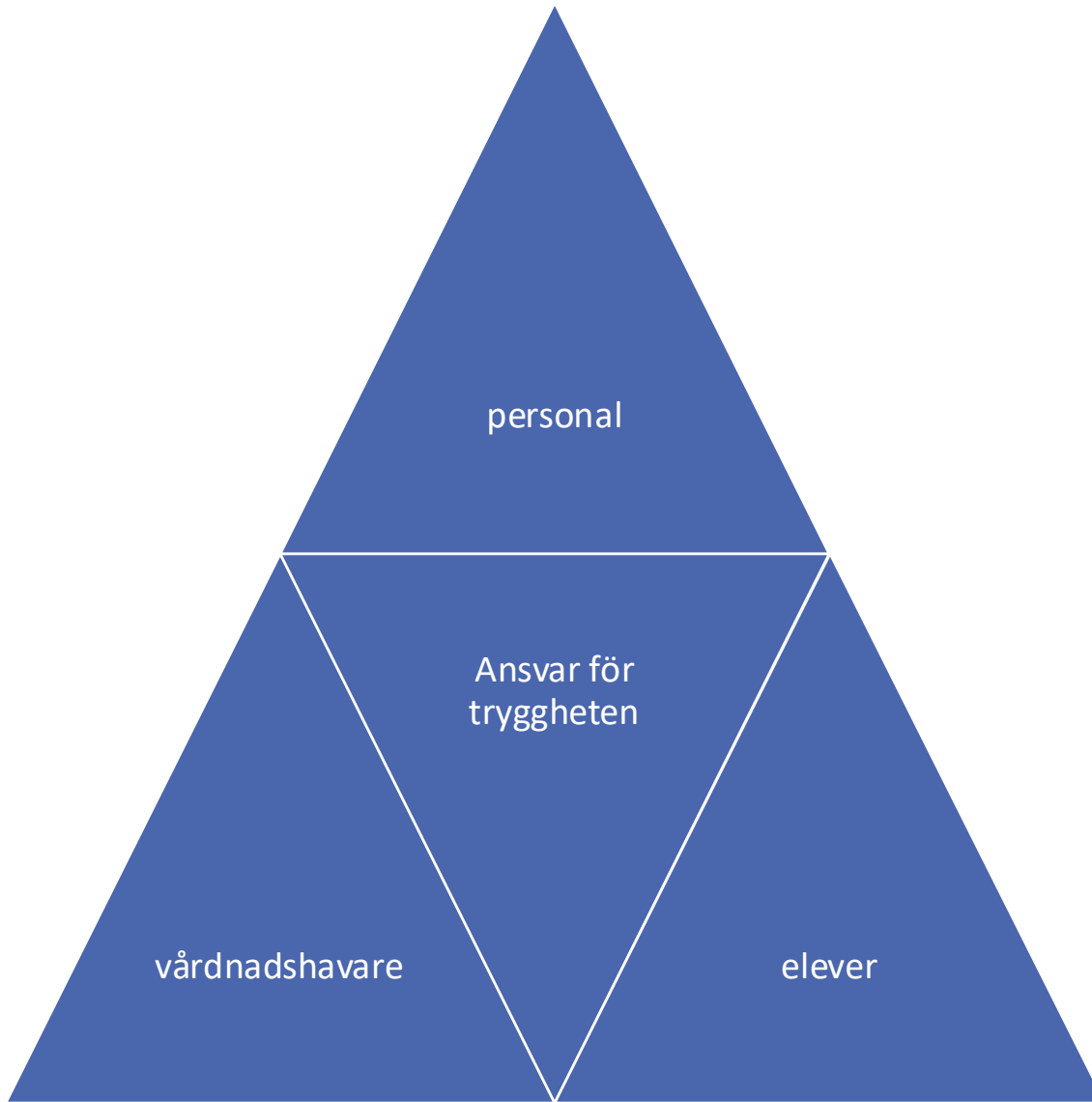
tillit

vuxnas
beteende

normer

Alla har ett ansvar

Enligt forskare inom säkerhet hör skapandet av en säkerhetskultur till alla, inte endast skolans ledning.
(Somerkoski & Waitinen, 2025)

Vad hämtar jag med mig?

- attityd
- kunskap
- utveckling
- hjälp och stöd

Skapa trygghet

Fysisk

Pedagogisk

Social

Psykisk

- Fungerande ledningsgrupp
- Delat ledarskap
- Fungerande lärarteam med tydliga uppgifter och samspelsfunktion
- Stabilitet och långsiktighet
- Positiv arbetsmiljö och arbetskultur
- Gemensamt lärande och aktivt samarbete
- Ramar och resurser
- Trygghetsteam
- Planer och övningar
- Fortbildning
- Säkerhetspärm
- Årsklocka för det trygghetsfrämjande arbetet
- Utnyttjande av personalens intressen och styrkor
- Fysiska utrymmen och skolgården
- Samarbete med vårdnadshavarna
- Goda relationer till eleverna
- Kvalitativ pedagogik
- Vetenskapligt förankrade metoder
- Mångprofessionellt och sektorövergripande samarbete

Främjande och förebyggande arbete med personalen

Bl.a. Ellmin, Skolverkets
publikationer,
Somerkoski & Waitinen

Hanna Rönnblom

Caring Solutions

Främjande och förebyggande arbete med elever

Gemensam värdegrund

Delaktighet

Positivt skolklimat

Tillitsfulla relationer

Tillåtande arbetsklimat

Eleverna känner varandra över klasserna och årskurserna

Planer och övningar

Fysisk, pedagogisk, social och psykisk trygghet

Rätt form av stöd till lärande och skolgång

Samarbetspartners, t.ex. lära ut om våld, trakasserier och mobbning på nätet

Möten, t.ex. hur kan vi öka trivseln, aktuella fenomen

Elevledda aktiviteter (rast, café, lektion)

Uppgörandet av tydliga regler tillsammans, känslan av rättvisa

Trygghet som tillvalsämne

Regelbunden kartläggning

Positivt skolklimat

Normer
Attityder
Mål
Daglig interaktion

Elevs och
skolpersonals
upplevelse av
den sociala
skolmiljön

Skolpersonal

Elev

Elev

Skolpersonal

Skapa trygghet för lärande. Om skolans arbete mot
mobbing, trakasserier och kränkande behandling. (2022)

Hanna Rönnblom
Caring Solutions

Positivt skolklimat

Positivt skolklimat korrelerar med mindre förekomst av våld och mobbning i både skolan och nätet.

Positivt och tryggt skolklimat kan minska risken med att utsättas för mobbning med nära 40 % och leder till att våldet i skolan minskar.

I skolor där elever och vuxna säger ifrån, hjälper de utsatta och hämtar hjälp minskar risken för mobbning med 25%,

Ett starkt stöd bestående av flera kompisar och minst en vuxen i skolan att lita på runt eleven minskar risken för mobbning med 20%.

Friendsrapporten 2025, m.fl.

- Skolan känns som en trygg och säker plats
- Eleverna känner samhörighet med skolan
- Auktoritativt ledarskap, både i skolan och i klassen
- Ordning med omtanke
- Stärkta åskådarnormer: fler vågar säga till och säga ifrån.
- Tillit och stöd. Ett starkt förtroende för skolans vuxna.

Skapa en positiv skola

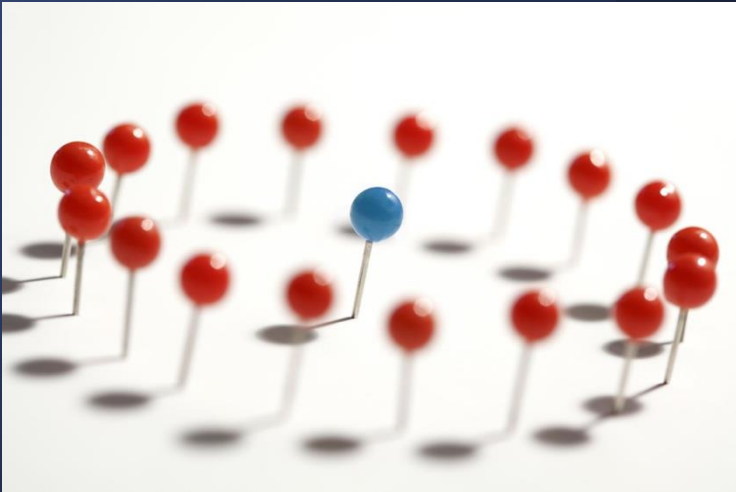
Friendsrapporten (2025))

- Satsa på positiv gruppdynamik
- Främja relationerna elev-lärare
- Gör åskådare till försvarare
- Bygg vänskapsrelationer medvetet
- Öva elevernas sociala och emotionella färdigheter

Försvarare

Barn och unga vågar inte försvara av rädsla av att själv bli utsatt.

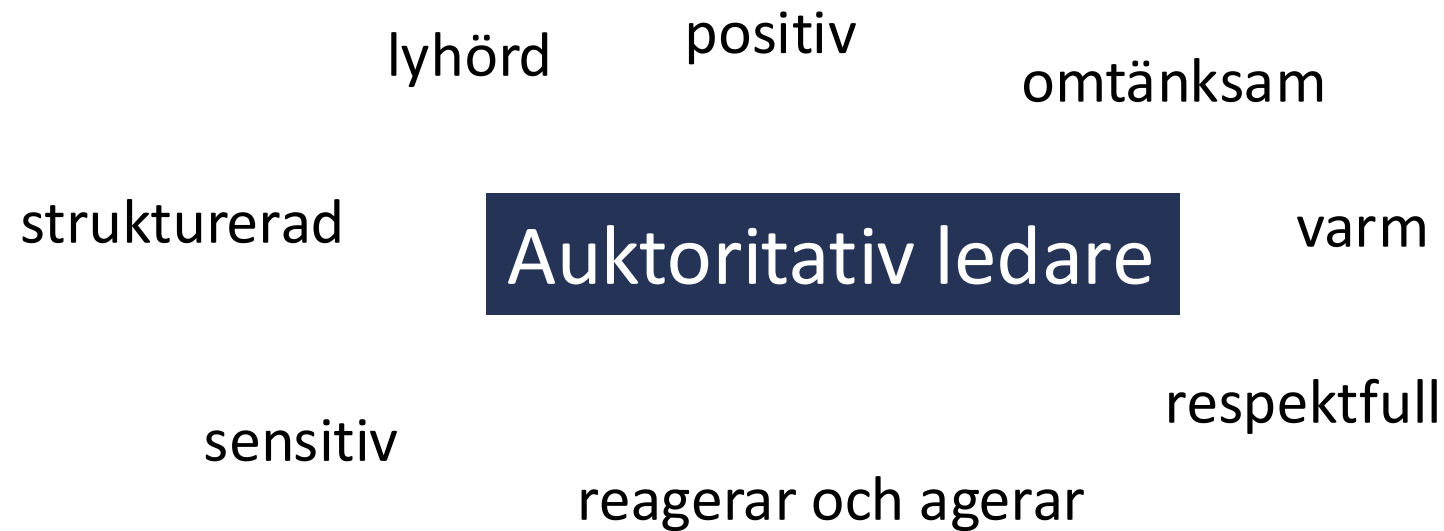
Forskning visar att barn och unga inte mobbas då de försvarar. Tvärtom minskar risken för att de i framtiden skulle bli utsatta själva. Dessutom ökar deras popularitet med tiden.

Forskning visar att mobbning i skolan minskar då flera elever stödjer och försvarar de utsatta.

Salmivalli, C. (2024). Kiusaamisväkivalta. Ymmärrä kiusaamisilmiö ja puutu oikein.

Auktoritativt ledarskap i skolan och i klassrummet

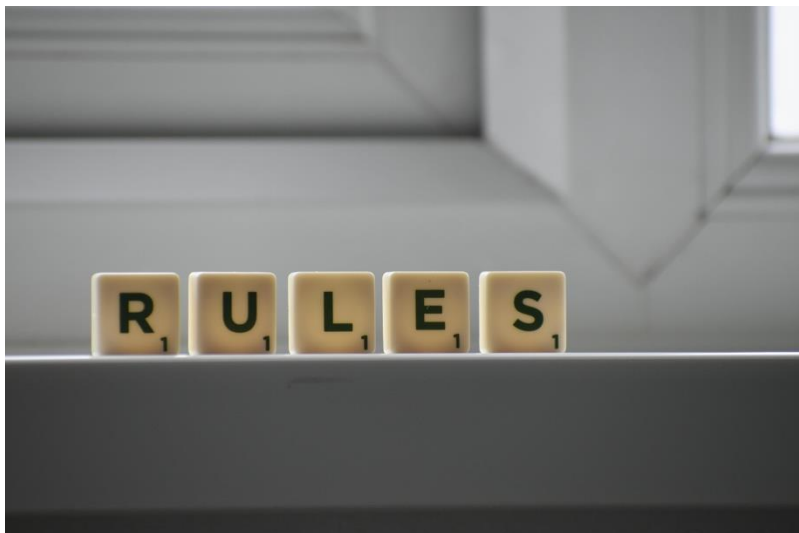

~~hierarki~~

”Att skapa tillitsfulla relationer och ett positivt skolklimat samt att utveckla **rektorers och lärares ledarskap** är framgångsfaktorer i arbetet för en skola där alla känner sig trygga.” (Skolverket, 2024)

Kvalitativ pedagogik stöder främjandet av positivt skol- och klassklimat

Elevernas delaktighet
Vårdnadshavarnas delaktighet

Didaktisk stöttning

- varierad undervisning
- god återkoppling
- metoder för att öka elevernas kritiska tänkande
- höga och tydliga förväntningar på eleverna
- anpassningar och formativ bedömning

Socioemotionell stöttning

- värme, omsorg, trygghet, samhörighet
- positiva lärar-elevrelationer och elev-elevrelationer
- pedagogiska insatser för att främja elevers etiska, sociala och emotionella lärande
- värderingar

Klassrumsorganisering

- regler
- tydlig policy mot diskriminering och trakasserier
- rutiner
- arbetsro
- en ren, städad, inbjudande och välbehållen fysisk skolmiljö

Stöd för lärande och skolgång = elevkännedom och samarbete mellan vuxna

Barn med psykisk ohälsa, komplex problembild, olika typer av diagnoser och stödbehov är i högre risk att vara inblandade i våldshändelser.

Våldsamt beteende korrelerar med mobbning, dålig skoltrivsel och negativ uppfattning om sina lärare.

Forskning visar att individuell handledning, möjlighet till vila, tid och utrymme, alternativa verksamhetsmodeller och utarbetade planer för stöd och trygghet minskar på våld. Samverkan och tilliten mellan vuxna påverkar den psykologiska tryggheten i skolan.

https://bra.se/download/18.403f39de192bd4311313808/1730129207627/2024_3-Grovt-vald-i-skolan.pdf
Utbildningsstyrelsen

Normerna i gruppen

- Att inte vilja bli utanför gruppen, grupptryck
- Förväntningar på beteende och utseende
- Normalisering (Våldspyramiden i Friendsrapporten 2025)
- Klassnormer påverkar hur elever behandlar andra. Men också hur de reagerar, uppmuntrar eller förebygger när de bevittnar trakasserier och mobbning

Läraren är en del av gruppen

- Läraren och hens sätt att möta elever spelar en roll i uppkomsten av klassrumsnormer.
- Om läraren i sin undervisning genererar elever förvärras rädslan för att bli utanför i gruppen.
- Samma grupp undervisas ofta av flera olika lärare. I detta fall kan olika normer råda i varje lektion.
- Rädslan för att bli utanför ökar när eleverna är osäkra på vad som är acceptabelt och normativt i en given situation.

(Søndergaard 2014, 73) Skarp, 2023 *Kiusaamisen kaikuja kerronnallinen pitkittäistutkimus elämästä koulukiusaamiskokemuksen jälkeen*

Eleverna uppskattar en förlåtande atmosfär, det är okej att göra misstag. Läraren kan föregå med gott exempel och be om ursäkt om de är sena, om de har glömt något eller om de tappar humöret.

Positiva lärar-elevrelationer

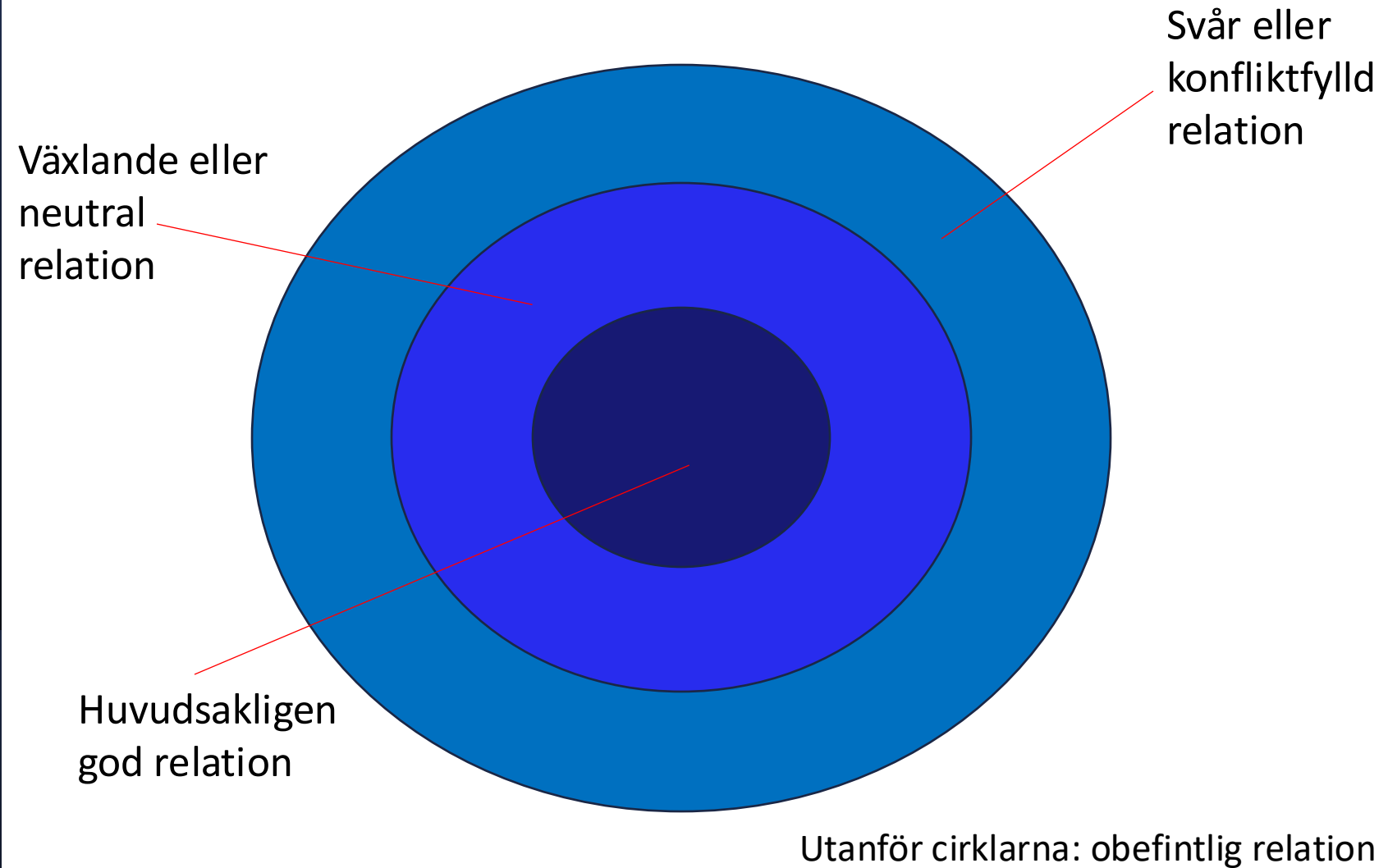
Hanna Rönnblom

Caring Solutions

- en förutsättning för ett positivt och stöttande klassrumsklimat
- i klasser där relationerna mellan lärare och elever är positiva är det vanligare att även relationerna mellan eleverna är positiva
- forskning visar att om en elev blir bemött med värme 5 minuter per dag av en vuxen har det en positiv effekt på elevens mående
- i skolor där eleverna upplever att de har åtminstone en trygg vuxen förekommer det 20% mindre mobbning

Vetskap om vilka relationer som behöver förbättras

Relations- kartläggning

Forskning visar att negativa lärar-elevrelationer i årskurs 5 förutsäger att mobbningen i skolan och på nätet ökar till årskurs 6.

<https://friends.se/report/friendsrapporten-2025/>

Övervakning

Hanna Rönnblom

Caring Solutions

➡ RASTÖVERVAKNING

- Fler vuxna som rör sig bland eleverna minskar trakasserier, mobbning och våld
- Hög vuxennärvaro ger dessutom den som blir utsatt en känsla av trygghet
- Kartlägg: områden och tidpunkter
- Dela ut övervakningsområden
- Välplanerad övervakning minskar mobbning med 20%

➡ FÖRFLYTTNINGAR

➡ LEKTIONENS BÖRJAN

Lär och träna säkerhets- relaterade färdigheter

- Socioemotionella färdigheter
- Empati, konflikthantering, att stå emot gruppträck
- Att skydda integritet och sätta personliga gränser
- Att söka hjälp
- Att förutse och agera i farliga situationer
- Krisberedskap och resiliens
- Förmåga att känna igen mobbning, trakasserier, diskriminering och våld samt att ingripa då de förekommer
- Säkerhet på nätet

De sju viktigaste färdigheterna vi ska träna för att stärka barn och ungas sociala, emotionella och moraliska utveckling enligt WHO:

Hanna Rönnblom

Caring Solutions

1. Lösa problem
2. Be om hjälp
3. Få koll på känslan
4. Förstå andra
5. Stå upp för sig själv
6. Bli bäst på bråk
7. Stå upp för andra

Vi behöver vårdnadshavarna i trygghetsarbetet

Gemensam
värdegrund

Delaktighet

Delta i att skapa
klassens regler

Trygghetsteam /
Elevvårdsgruppen

Utbildning

Sammankomster:
spelkvällar, fysisk
aktivitet,
morgonmål,
knytkalas

Delta i lektioner

Faddrar åt föräldrar
med utländsk
härkomst

Övervaka trafiken de
första skoldagarna

Övervaka raster

Program åt eleverna,
t.ex. mobbnings-
förebyggande
aktiviteter

Aktiverande
hemuppgifter om
välmående

Främja en trygg skola - samarbetspartners

- Gemensam värdegrund
- Delaktighet
- Samarbetsmöten
- Synligt samarbete
- Planer och övningar

Eftermiddagsverksamhet
Hobbyverksamhet
Ungdomsledarna
Församlingar
Bibliotek
Närbutiker och köpcentrum
Bussbolag
Organisationer
Polisen
FBK
Medlingsbyrån
Ankarverksamheten
m.m.

Kommunikation

”Kommunikation är en del av den övergripande säkerhetsplaneringen och skolans verksamhetskultur. Man kan därför säga att en god säkerhetskultur bygger på kommunikation.”
(Somerkoski & Waitinen)

Främja

Förebygga

Kartlägga
+ resultat

Ingripa

Hur når vi alla?

Hur går vi från information till kommunikation

Kartläggningar

Elever, personal, vårdnadshavare

Normer och värderingar

Trakasserier, diskriminering,
mobbing, våld, utanförskap,

ensamhet

Platser som känns otrygga, t.ex.
trygghetsvandring

Vad som fungerar

Enkäter, sociogram, diskussioner,
analyser, observationer, incident-
och frånvarorapporter, personalen
granskar varandra i par

Dokumentation

Bl.a. Att främja Gävlemodellen

Hela skolan ansats

- anpassad efter den enskilda skolans behov
- identifiera svagheter och styrkor
- analysera verksamheten
- utvärdera
- utveckla

Personalen granskar sig själva kritiskt och förändrar handlingsmönster i

- värdegrundsarbete
- social praxis
- skolans klimat

Elmin, 2014

Bra exempel på hur en skola i Sverige kartlagt, analyserat och förbättrat sin trygghet:
<https://www.skolverket.se/getFile?file=10254>

Ingripande i våld och mobbning

Rutiner för

- utredning
- dokumentation
- åtgärdande och disciplinära åtgärder
- uppföljning
- bearbetning
- polis- och barnskyddsanmälan

Rutinerna kända för elever, personal och vårdnadshavare

Tydlig ansvarsfördelning

I mobbningsfall:

- Team som utreder
- Dokumentation
- Trygghetsplan
- Uppföljning
- Arbete med hela gruppen
- Kurator
- Vårdnadshavarna

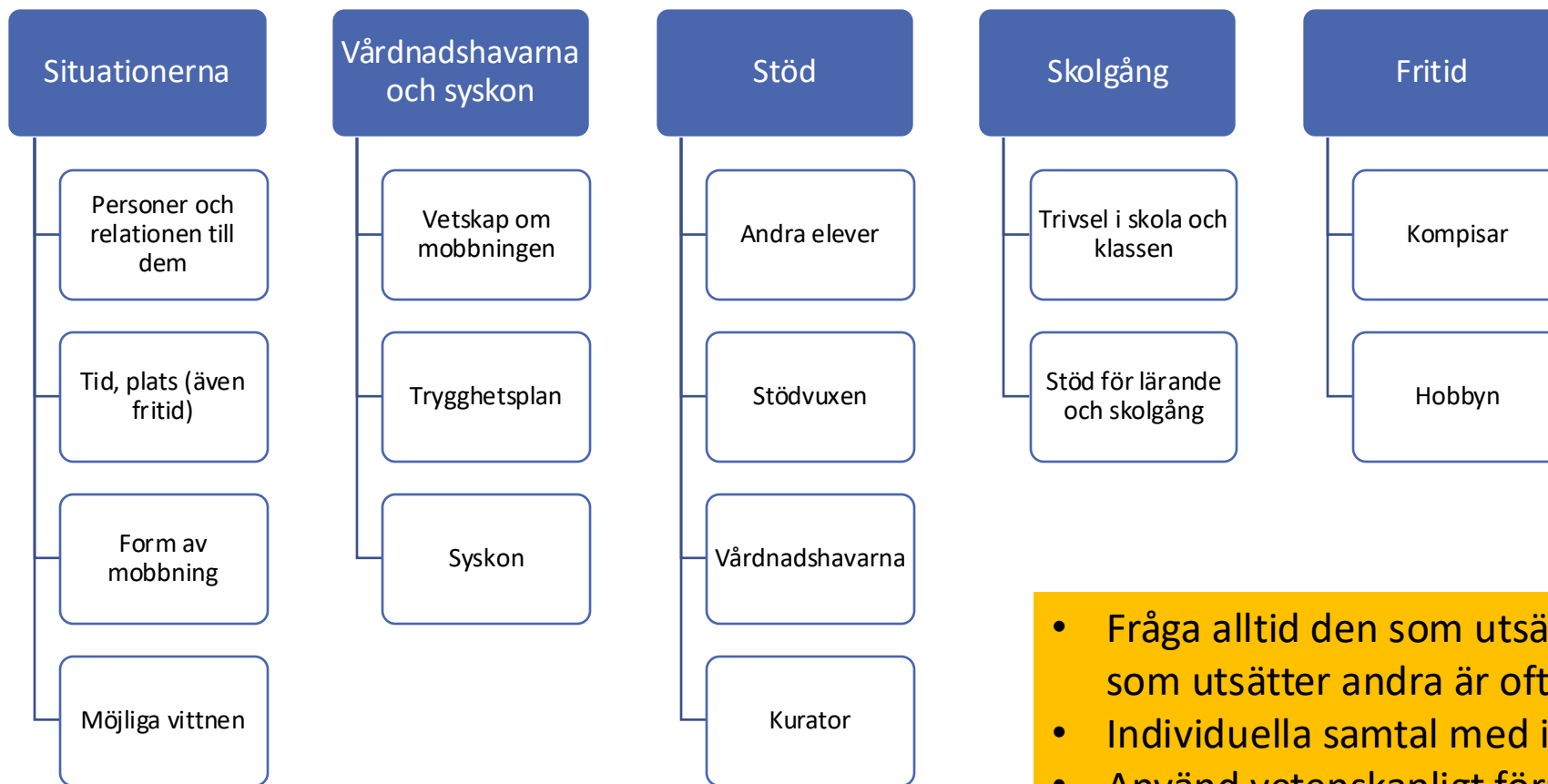

Till vem ska jag
anmäla om
händelsen?
Vad händer sedan?

Utredning av mobbning

Hanna Rönnblom

Caring Solutions

Kombination av
konfrontativa och icke-
konfrontativa insatser

- Fråga alltid den som utsätter om hens relationer. (De som utsätter andra är ofta utsatta själva).
- Individuella samtal med inblandade
- Använd vetenskapligt förankrade metoder
- Kom ihåg att stöda även de elever som inte är aktivt inblandade
- Dokumentera

Trygghetsplan

Lyssna till
elevens
önskemål

Skolan, eleven och vårdnadshavarna gör planen tillsammans

- Att komma till och lämna skolan
- Raster
- Förflyttningar
- Undervisningsarrangemang (sittplatser, par- och grupparbeten, gymnastiklektioner)
- Lunchen
- Toalettbesök
- Omklädningsrum
- Gymnastiklektioner
- Skolskjuts
- Eftermiddagsklubb
- Stödvuxen och andra elever
- Hur klassens dynamik och normer bearbetas
- Kommunikation
- Uppföljning
- Behandling av det skedda

Disciplinära åtgärder och andra påföljder

KAN ANVÄNDAS ÄVEN MEDAN BROTTsutredning pågår

- Fostrande samtal
- Kvarsittning
- Förvägra elev att delta i undervisningen (resten av dagen och nästa skoldag).
- Skriftlig varning
- Avstängning för viss tid.
- Skyldighet att städa upp
- Omhänderta föremål eller ämnen
- Granska elevens saker
- Ge tillsägelse om att lämna klassrummet
- Avlägsna elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

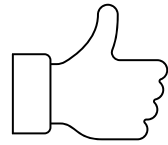
Uppföljning

- Systematisk
- Tät
- En längre tid
- Parterna skilt
- Vårdnadshavarna

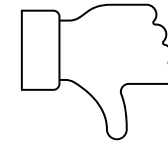
Ingripandet var särskilt effektivt när situationen systematiskt följdes upp efter utredningen.

Johander, E. (2024) Effectiveness of adults' targeted interventions in stopping bullying.

Vad får / får inte skolan göra?

- Meddela de inblandades namn åt de inblandades vårdnadshavare
- Berätta om de gör en brottsanmälan
- Berätta åt de i personalen som möter de inblandade under skoldagen
- Konsultera elevvården anonymt och erbjuda eleven att gå till kurator med vårdnadshavarnas tillstånd
- Reda ut mobbning
- Konsultera barnskyddet och polisen anonymt
- Göra barnskydds- och brottsanmälan
- Vidta disciplinära åtgärder och åtgärder för att trygga säkerheten

- Ge kontaktuppgifter till andra vårdnadshavare
- Berätta om andra elevers privata ärenden
- Berätta om skolan gör en barnskyddsanmälan om ett annat barn

”Forskning visar att det som är mest effektivt för att minska mobbning är att arbeta för ett positivt skolklimat, och att bedriva arbetet mot mobbning utifrån den så kallade ”hela-skolan”-ansatsen.”

Alla är involverade –
diskussioner på klassrums-,
lärarlags- och skolnivå

Systematiskt arbete –
främjande, kartläggning,
utveckling

Organisationen bär ansvaret
– inte det enskilda teamet
eller läraren

Långsiktigt arbete med
utgångspunkt i nuläget

Rektor och skolledning för
arbetet systematiskt framåt

Edling m.fl. (2022). Motverka mobbning och annan kränkande behandling i skolan. En handbok för lärare.

Ellmin, R. (2013) Att förebygga mobbning i skolan

Johander, E. (2024) Effectiveness of adults' targeted interventions in stopping bullying

Lahtero & Salonen (2022). Pätevästä erinoimaiseksi. Rehtori koulun toimintakulttuurin kehittäjänä.

Rikander, H. (2022). Oppilaitosturvallisuus

Salmivalli, C. (2024). Kiusaamisväkivalta. Ymmärrä kiusaamisilmiö ja puutu oikein.

Somerkoski & Waitinen (2025). Turvallinen koulu askel askeleelta. Turvallisuusjohtaminen ja turvallisuuskulttuurin kehittämisen opas.

Thornberg, R. (2013). *Det sociala livet i skolan*. Andra upplagan. Liber AB: Stockholm.

Uljens & Smeds-Nylund (2021). Pedagogiskt ledarskap och utveckling.

<https://www.aisnsw.edu.au/teachers-and-staff/supporting-students/whole-school-wellbeing>

https://bra.se/download/18.403f39de192bd4311313808/1730129207627/2024_3-Grovt-vald-i-skolan.pdf

<https://friends.se/uploads/sites/2/2021/06/Anthology-Always-take-action.pdf>

https://friends.se/uploads/2024/09/Friendsrapporten_2024_REV_WEBB.pdf

<https://friends.se/report/friendsrapporten-2025/>

<https://kvutis.se/wp-content/uploads/2012/11/vad-fungerar.pdf>

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10459-023-10261-8>

https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_T0223.pdf

<https://www.skolverket.se/getFile?file=10216>

<https://www.skolverket.se/getFile?file=10254> (Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda)

<https://www.skolverket.se/getFile?file=13276> (Attityder till skolan 2024. Delrapport 4: Trygghet, bemötande och mobbning)

<https://worldantibullyingforum.com/uploads/sites/2/2023/07/Risk-and-protective-factors-of-school-bullying-A-scoping-review.pdf>

<https://www.caring-solutions.net>

hanna.ronnbloom@caringsolutions.me

<https://www.linkedin.com/in/hanna-ronnbloom-caring-solutions/>

www.instagram.com/caringsolutionsbyhanna

Tack!